

FAKTOR SOSIOEKONOMI YANG MEMPENGARUHI KEMAHIRAN LITERASI KEWANGAN PELAJAR SEKOLAH MENENGAH DI NEGERI SEMBILAN

Magesvari Ramasamy
*Husaina Banu Kenayathulla
Muhammad Faizal A. Ghani
Fakulti Pendidikan
Universiti Malaya
*husaina@um.edu.my

ABSTRACT

Financial literacy skills are important skills needed by every individual in achieving most of their life goals. Students are also not excluded from the responsibility of managing their own finance to achieve financial well-being when they attain adulthood. Financial literacy skills comprise of three components: financial knowledge, financial behavior and financial attitude. This study was conducted to examine the level of financial literacy skills of students and to determine the socioeconomic factors that influence the financial literacy skills of secondary school students. A total of 384 respondents were selected among Form 2 students using stratified sampling method. 13 schools were selected from 6 district education offices in Negeri Sembilan. Data were collected using questionnaires and analyzed by using descriptive analysis and inferential analysis. The findings show that students' financial literacy is at moderate level. Multiple regression analysis shows that ethnicity and fathers' occupation are two important socioeconomic factors that influence the financial literacy skills of secondary school students in Negeri Sembilan.

Keywords: Financial literacy, secondary, socioeconomic, Malaysia

PENGENALAN

Pasaran global menjadi semakin risiko dan tidak dapat diramalkan. Ia akan memberi kesan kepada sesebuah negara dan juga masyarakat. Salah satu implikasinya ialah peningkatan kos barang-barang dan perkhidmatan yang menekankan seseorang untuk membuat keputusan kewangan yang terbaik (Lusardi & Mitchell, 2011). Fenomena ini menekankan seseorang individu untuk memperoleh pengetahuan literasi kewangan atau literasi wang (Md Hafizi, 2013).

Kemahiran literasi kewangan perlu ada pada setiap individu termasuk golongan muda yang masih belajar untuk mencapai kesejahteraan kewangan apabila mereka menjadi dewasa nanti. Statistik yang dikeluarkan oleh Jabatan Insolvensi Malaysia pada 11 Januari 2017 menunjukkan bahawa sejumlah 85,338 orang rakyat Malaysia yang telah diisytiharkan muflis sejak tahun 2013 hingga Februari 2017 dalam tempoh lima tahun (Berita Harian, 2017). Ia juga menyatakan bahawa suku daripada mereka yang muflis terdiri daripada golongan muda di bawah usia 34 tahun ke bawah. Mereka ini diisytiharkan muflis kerana hutang sewa beli kenderaan, gagal dalam membayar balik pinjaman perumahan, hutang kad kredit yang melampau, gagal dalam menjelaskan pinjaman peribadi dan perniagaan dan juga mereka yang menjadi penjamin kepada korporat dan sosial. Hal ini menunjukkan bahawa golongan muda tidak dapat mengambil langkah-langkah inisiatif untuk mengelakkan diri daripada menjadi muflis dalam usia yang muda sebegini. Selain itu, statistik yang dikeluarkan oleh Perbadanan Tabung Pendidikan Tinggi

Nasional (PTPTN) menunjukkan bahawa PTPTN telah membiayai wang sebanyak RM48.7 bilion semenjak PTPTN ditubuhkan pada 1997 sehingga 31 Januari 2017. Daripada jumlah itu, PTPTN hanya dapat mengutip sebanyak RM10.8 bilion. Berdasarkan pada rekod, terdapat seramai 663,000 pelajar yang tidak pernah membayar balik pinjaman tersebut. Hal ini menyebabkan PTPTN terpaksa memotong jumlah wang pinjaman kepada pelajar yang memasuki Institut Pengajian Tinggi kerana menghadapi masalah kekurangan dana (Berita Harian, 2016). Di samping itu, Perangkaan yang dikeluarkan oleh Bank Negara Malaysia (BNM) pula pada akhir 2016 juga agak membimbangkan kerana pada tahun 2016, jumlah hutang isi rumah terus mencatat pertumbuhan tahunan sebanyak 5.4% dan hutang isi rumah terkumpul adalah sebanyak RM1,086.2 bilion pada tahun 2016 (BNM, 2016). Masalah-masalah seperti ini menunjukkan bahawa pendidikan kewangan pada usia seawal di sekolah dan juga di rumah perlu diterapkan kerana kemahiran literasi kewangan kanak-kanak juga turut menjamin kebahagiaan hidup mereka apabila dewasa kelak (Nurul 'Alyaa, Mhd Fazli, Ahmad Hariza dan Husaniyah, 2013).

Walaupun pendidikan kewangan di sekolah diterapkan melalui kurikulum tetapi terdapat juga faktor-faktor lain yang mempengaruhi tahap literasi kewangan seseorang murid. Jorgenson (2007) menyatakan bahawa tahap literasi kewangan sering dipengaruhi oleh amalan dan tabiat simpanan dan perbelanjaan oleh rakan sebaya. OECD (2015) pula menyatakan bahawa pengetahuan dan pengalaman membeli-belah dalam kehidupan seharian dan juga latar belakang keluarga seperti tahap pendidikan ibu bapa, pekerjaan ibu bapa dan juga pendapatan keluarga mempengaruhi tahap literasi kewangan seseorang murid sekolah menengah.

Namun demikian, walaupun terdapat pelbagai kajian yang mengukur tahap literasi kewangan, tetapi kajian literasi kewangan di Malaysia sebelum ini lebih menjurus kepada pelajar-pelajar kolej dan universiti dan hanya terdapat beberapa kajian yang mengukur tahap literasi kewangan dalam kalangan pelajar sekolah rendah dan sekolah menengah. [Nurul 'Alyaa., e.t. al (2015) ; Mohd Samsuri, Ilyani, Siti, Nur Afizah & Azmi (2017)]. Selain itu, kajian yang mengukur faktor sosioekonomi yang mempengaruhi kemahiran literasi kewangan dalam kalangan pelajar sekolah menengah adalah satu kajian yang baru di Malaysia.

Justeru, tujuan utama kajian ini dijalankan adalah untuk mengetahui sejauhmana pelajar sekolah menengah di Malaysia telah dilengkapi dengan kemahiran literasi kewangan yang terdiri daripada 3 komponen iaitu pengetahuan kewangan, tingkah laku kewangan dan sikap kewangan serta bersedia untuk membuat keputusan kewangan yang berkesan setelah mencapai usia dewasa kelak. Di samping itu, kajian ini juga akan mengenal pasti faktor sosioekonomi yang mempengaruhi kemahiran literasi kewangan pelajar sekolah menengah. Seterusnya, kajian ini akan memberi implikasi terutamanya kepada pihak Kementerian Pendidikan Malaysia sebagai penggubal polisi untuk mengambil langkah-langkah yang sewajarnya dalam usaha untuk meningkatkan literasi kewangan dalam kalangan pelajar sekolah menengah di Malaysia.

PENYATAAN MASALAH

Kemahiran literasi kewangan amat penting kepada setiap individu dalam memenuhi kebanyakan matlamat yang ingin dicapai. Ia memberikan pengetahuan dan kemahiran kepada seseorang individu untuk membuat keputusan kewangan dengan yakin, menguruskan kekayaan peribadi dengan cekap dan untuk meningkatkan kompetensi kewangan dalam mendapatkan perkhidmatan kewangan yang lebih baik (Ali, 2013). Hal ini membolehkan seseorang individu untuk mengelakkan masalah-masalah seperti hutang kad kredit yang melampau, enggan membayar balik pinjaman Perbadanan Tabung Pendidikan Tinggi Nasional (PTPTN) dan menjadi muflis dalam usia yang muda dan juga pelbagai masalah kewangan peribadi. Oleh itu, adalah penting untuk mengukur tahap literasi kewangan dalam kalangan pelajar sekolah kerana ia akan membantu mereka untuk menguruskan kewangan dengan baik apabila menjadi dewasa nanti.

Di Malaysia, tahap literasi kewangan dalam kalangan pelajar sekolah menengah adalah rendah. Kenyataan ini disokong oleh Mohd Samsuri, Ilyani, Siti, Nur Afizah & Azmi (2017) yang menyatakan bahawa pelajar sekolah menengah di Raub, Pahang kurang terdedah kepada pengetahuan kewangan yang menyebabkan mereka mempunyai tahap literasi kewangan yang agak lemah. Tahap literasi kewangan seseorang individu terutamanya golongan kanak-kanak boleh dipengaruhi oleh faktor sosioekonomi seperti tahap pendidikan ibu bapa, pekerjaan ibu bapa dan pendapatan keluarga. Keluarga yang mempunyai latar belakang pendidikan yang lebih baik cenderung untuk mempunyai tahap literasi kewangan yang tinggi dalam kalangan anak-anak (Lusardi, Mitchell dan Curto, 2009).

Namun begitu, kebanyakan kajian tentang kemahiran literasi kewangan di Malaysia sebelum ini lebih menasarkannya pelajar-pelajar kolej dan universiti yang dianggap sebagai golongan matang yang berkebolehan untuk membuat keputusan-keputusan kewangan tertentu. [Rubayah Yakob, Hawati Janor & Nur Ain Khamis (2015); Mohd.Mahyuddin (2004); Nor Afizah (2007); Nor Fariha Aniza, Mohd. Zuber & Wan Muhd. Faizudin (2015); Shariffah (2011); Shaari (2013)].

Oleh yang demikian, kajian ini dijalankan untuk memberikan satu gambaran yang jelas kepada penyelidik dan penggubal polisi pendidikan tentang tahap dan faktor sosioekonomi yang mempengaruhi kemahiran literasi kewangan dalam kalangan pelajar sekolah menengah di Malaysia. Hasil kajian ini dapat digunakan oleh pembuat dasar pendidikan sebagai eviden dalam memperkenalkan pendidikan kewangan yang lebih mantap dalam usaha untuk meningkatkan literasi kewangan dalam kalangan pelajar sekolah menengah di Malaysia.

OBJEKTIF KAJIAN

- i. Mengkaji tahap kemahiran literasi kewangan pelajar sekolah menengah di Negeri Sembilan.
- ii. Mengenalpasti faktor sosioekonomi yang mempengaruhi kemahiran literasi kewangan pelajar sekolah menengah di Negeri Sembilan.

SOROTAN KAJIAN LAMPAU

Bahagian ini membincangkan aspek berikut:

Tahap literasi kewangan dalam kalangan pelajar

AFC Mendes (2013) yang mengkaji literasi kewangan dalam kalangan 652 orang pelajar kolej mendapati bahawa tahap literasi kewangan pelajar kolej di Portugal adalah rendah tetapi sikap dan tingkah laku kewangan mereka adalah lebih baik daripada pengetahuan kewangan. Hasil kajian juga menunjukkan bahawa lelaki dan perempuan hanya menunjukkan sedikit perbezaan dalam tahap pengetahuan kewangan di mana lelaki tergolong dalam keputusan yang agak baik.

Sabri dan MacDonald (2010) mengkaji situasi di Malaysia dan mendapati bahawa literasi kewangan dalam kalangan pelajar kolej berada di tahap lemah dan ia berhubung dengan etnik (pengalaman pelajar sebagai pengguna kanak-kanak). Hasil kajian menunjukkan bahawa pelajar Cina mempunyai tahap pengetahuan kewangan yang rendah berbanding dengan pelajar Melayu.

Mohd Samsuri, Ilyani, Siti, Nur Afizah & Azmi (2017) telah menjalankan kajian literasi kewangan ke atas 207 orang pelajar sekolah menengah di Pahang, Malaysia dan mendapati bahawa pelajar sekolah menengah tidak mempunyai literasi kewangan di mana mereka hanya mendapat skor sebanyak 50.01. Skor min yang ditetapkan bagi tahap lulus adalah 70 ke atas. Selain itu, pelajar perempuan di sekolah menengah Malaysia mempunyai literasi kewangan yang lebih baik daripada pelajar lelaki. Namun

begitu, perbezaan literasi kewangan antara etnik adalah tidak signifikan di mana skor min bagi pelajar Melayu (51.37), Cina (47.56) dan India (50.50).

Faktor sosioekonomi yang mempengaruhi literasi kewangan

Beberapa kajian tentang literasi kewangan telah memberi tumpuan kepada populasi muda tetapi khususnya pada populasi pelajar kolej. Potrich, et.al. (2015) telah menjalankan kajian kuantitatif yang mengkaji pengaruh faktor demografi dan sosioekonomi terhadap literasi kewangan. Kajian ini melibatkan 1400 responden di Brazil yang berumur lebih daripada 18 tahun. Hasil kajian menunjukkan bahawa terdapat perkaitan signifikan antara jantina, tahap pendidikan ibu dan pendapatan keluarga terhadap kemahiran literasi kewangan. Dalam kajian ini, lelaki mempunyai tahap literasi kewangan yang lebih tinggi berbanding perempuan. Ini menunjukkan bahawa faktor jantina adalah mempengaruhi literasi kewangan. Selain itu, kadar individu yang mempunyai tahap literasi kewangan yang tinggi meningkat bersama dengan tahap pendidikan ibu dan pendapatan keluarga. Namun, jantina menunjukkan kesan positif marginal tertinggi, diikuti dengan pendapatan keluarga dan kemudiannya tahap pendidikan ibu.

Rubayah Yakob, et. al., (2015) yang menjalankan kajian literasi kewangan kuantitatif terhadap 160 orang pelajar Universiti Kebangsaan Malaysia mendapati bahawa tahap literasi kewangan pelajar berada di tahap sederhana iaitu seramai 77.3% daripada jumlah responden. Ini menunjukkan tahap literasi kewangan yang agak baik kerana pelajar-pelajar telah mempunyai pengetahuan kewangan dan sikap kewangan yang baik dari segi puratanya tetapi mereka lemah dari segi pengalaman kewangan. Hasil kajian ini menunjukkan bahawa pembolehubah-pembolehubah tidak bersandar seperti jantina, bangsa, tempat tinggal, jumlah penajaan, pekerjaan ibu bapa, tahap pendidikan ibu bapa, pendapatan ibu bapa, kelayakan akademik pelajar untuk memasuki universiti adalah tidak signifikan iaitu tidak mempengaruhi literasi kewangan dalam kalangan pelajar-pelajar universiti tersebut. Faktor fakulti dan PNGK sahaja yang mempengaruhi literasi kewangan.

Selain itu, OECD (2015) melaporkan hasil penilaian literasi kewangan yang melibatkan kira-kira 29 000 pelajar yang berumur 15 tahun di 13 negara dan ekonomi OECD (Australia, Komuniti Flemish Belgium, Republik Czech, Estonia, Perancis, Israel, Itali, New Zealand, Poland, Republik Slovak, Slovenia, Sepanyol dan Amerika Syarikat) dan 5 negara rakan kongsi dan ekonomi (Colombia, Croatia, Latvia, Persekutuan Rusia dan Shanghai-China) yang mewakili 40% daripada Keluaran Dalam Negara Kasar (KDNK) dunia. Hasil kajian menunjukkan bahawa tiada perbezaan jantina dalam skor literasi kewangan di kebanyakan negara dan ekonomi. Hanya di Itali, murid lelaki melakukan lebih baik daripada murid perempuan, tetapi hanya menunjukkan skor yang perbezaannya agak kecil.

Hasil kajian ini juga menunjukkan faktor pekerjaan ibu bapa merupakan faktor yang paling banyak mempengaruhi literasi kewangan murid di mana ibu bapa yang bekerja dalam bidang kewangan seperti pengurus kewangan, pengurus cawangan perkhidmatan kewangan dan insurans, profesional kewangan, penasihat kewangan dan pelaburan, penganalisis kewangan, profesional bersekutu kewangan dan matematik, sekuriti dan peniaga kewangan dan broker, kerani statistik, kewangan dan insurans mempunyai pengaruh yang kuat terhadap literasi kewangan berbanding dengan pekerjaan lain yang bukan bidang kewangan. Faktor tahap pendidikan ibu bapa juga merupakan faktor kedua tertinggi mempengaruhi literasi kewangan murid.

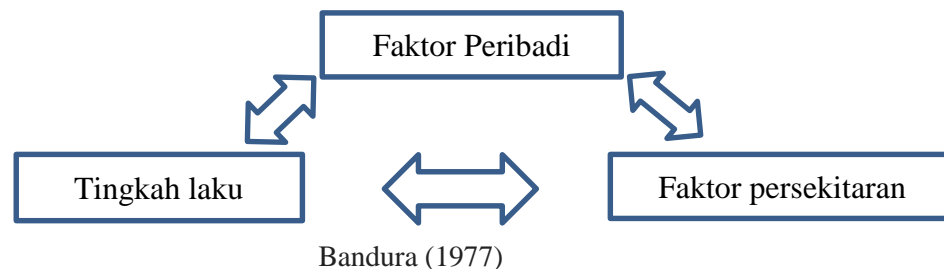
Jinsoo Hahn, Kyungho Jang & Hyung Joon (2014) yang menjalankan satu kajian kuantitatif ke atas 1467 orang pelajar di 40 buah sekolah menengah di Korea mendapati bahawa faktor jantina dan tahap pendidikan ibu bapa mempengaruhi kemahiran literasi kewangan pelajar manakala pekerjaan ibu bapa dan pendapatan keluarga adalah tidak signifikan dan ia tidak mempengaruhi literasi kewangan dalam kalangan pelajar sekolah menengah di Korea.

Kerangka Kajian

Teori yang dipilih untuk kajian ini adalah gabungan Teori Pembelajaran Sosial Bandura dan Teori Pengurusan Sumber Keluarga di mana kedua-dua teori ini mengambil kira faktor persekitaran yang dapat membentuk seseorang individu dengan pengetahuan, sikap dan tingkahlaku kewangan.

Teori Pembelajaran Sosial

Individu mempelajari sesuatu dengan pelbagai kaedah. Teori Pembelajaran Sosial menyarankan bahawa pembelajaran berlaku dengan memerhati dan mengambil bahagian dalam persekitaran di mana pelajar berada. Teori Pembelajaran Sosial dapat dijelaskan oleh pengaruh dan interaksi individu dan persekitaran mereka (Bandura, 1977). Bandura (1977) mengembangkan teori ini yang menggambarkan bagaimana tingkahlaku individu, ciri-ciri peribadi dan faktor persekitaran yang kesemuanya beroperasi sebagai penentu yang saling berhubungan antara satu sama lain. Rajah 1 di bawah menggambarkan teori ini.

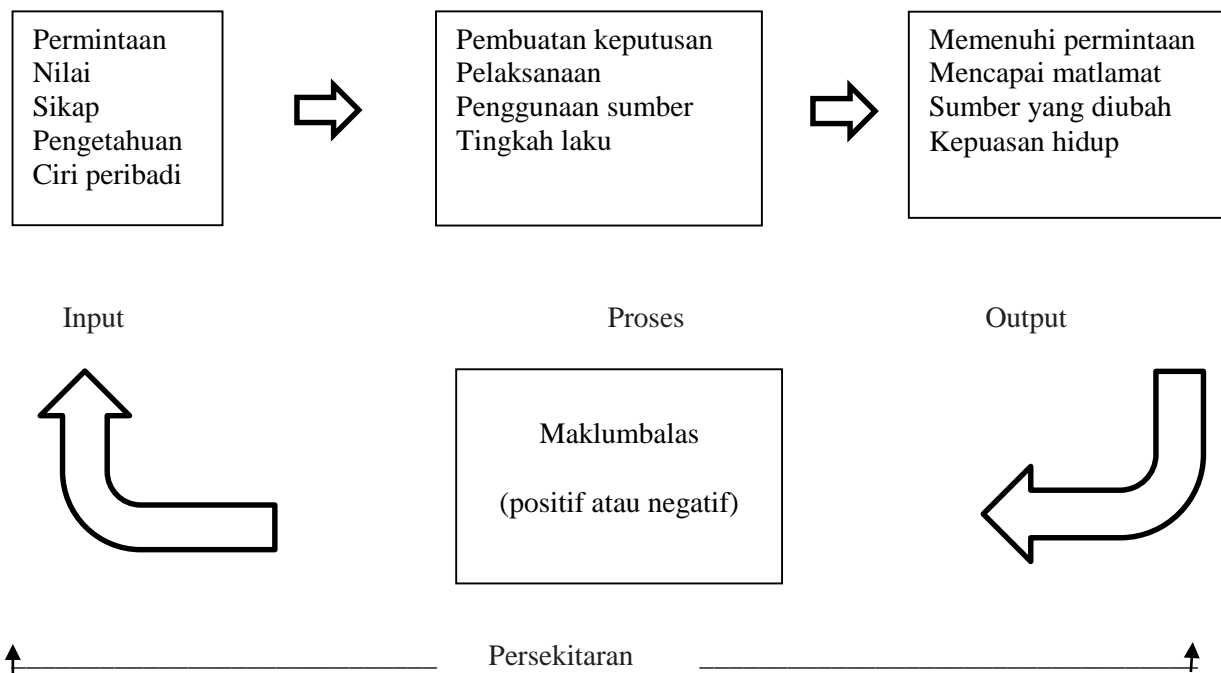

Rajah 1: Teori Pembelajaran Sosial

Untuk kajian ini, pengkaji menggunakan ciri-ciri peribadi dan faktor persekitaran sebagai status sosio ekonomi pelajar iaitu jantina, etnik, tahap pendidikan ibu bapa, pekerjaan ibu bapa dan pendapatan ibu bapa. Faktor-faktor ini dapat membentuk seseorang individu dengan pengetahuan, sikap dan tingkahlaku kewangan.

Teori Pengurusan Sumber Keluarga

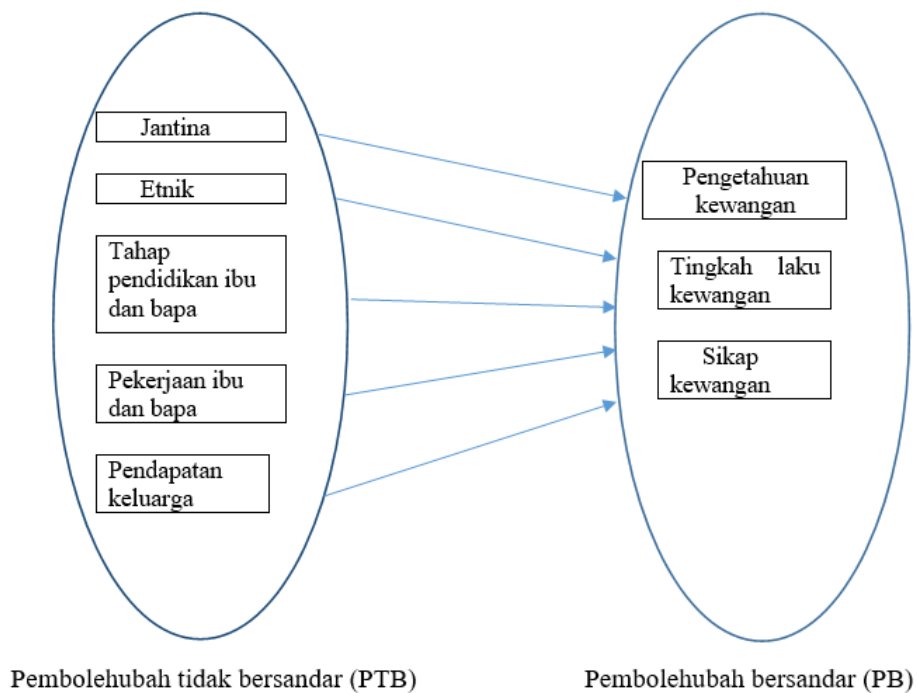
Kajian ini juga menggunakan Teori Pengurusan Sumber Keluarga untuk memahami literasi kewangan dalam kalangan pelajar sekolah menengah. Terdapat empat peringkat dalam Model Pengurusan Sumber Keluarga yang diperkembangkan oleh Deacon dan Firebaugh (1981). Ia menerangkan bagaimana seseorang membuat keputusan kewangan dan mengembangkan tingkahlaku kewangan. Input, proses, output dan maklumbalas merupakan empat peringkat dalam teori ini (lihat Rajah 2). Untuk kajian ini, pengkaji hanya mengambil angkuabah daripada input dan proses kerana output dan maklumbalas adalah di luar skop kajian ini.

Rajah 2: Model Pengurusan Sumber Keluarga

Kerangka konseptual kajian

Daripada dua teori di atas iaitu Teori Pembelajaran Sosial dan Teori Pengurusan Sumber Keluarga, maka dapat menghasilkan kerangka bagi tajuk kajian iaitu faktor sosioekonomi yang mempengaruhi kemahiran literasi kewangan dalam kalangan pelajar sekolah menengah. Ia ditunjukkan dalam rajah 3 di bawah.

Rajah 3: Faktor sosioekonomi yang mempengaruhi kemahiran literasi kewangan

Dalam model di atas, jantina, etnik, tahap pendidikan ibu dan bapa, pekerjaan ibu dan bapa dan pendapatan keluarga merupakan pembolehubah tidak bersandar (PTB) manakala pembolehubah bersandar (PB) pula merangkumi pengetahuan kewangan, tingkah laku kewangan dan juga sikap kewangan.

Definisi konsep

Faktor sosioekonomi

OECD (2015) menyatakan bahawa faktor sosioekonomi seseorang murid sekolah menengah adalah kombinasi beberapa faktor persekitaran yang ditentukan oleh indeks sosial, budaya dan status ekonomi di mana ia berdasarkan pengukur seperti tahap pendidikan ibu bapa, pekerjaan ibu bapa, jumlah dan jenis pendapatan keluarga untuk mengukur kekayaan keluarga dan juga sumber-sumber pendidikan yang boleh diperolehi di rumah. Namun, dalam kajian ini, faktor sosioekonomi murid diukur berdasarkan tahap pendidikan ibu bapa, pekerjaan ibu bapa dan jumlah pendapatan keluarga.

Literasi kewangan

Walaupun terdapat pelbagai definisi bagi literasi kewangan atau celik wang, tetapi dalam konteks pelajar sekolah menengah, ia merupakan satu kombinasi pengetahuan kewangan, tingkah laku kewangan dan sikap kewangan dalam membuat keputusan kewangan yang efektif untuk mencapai kesejahteraan individu.

METODOLOGI KAJIAN

Metodologi kajian ini diterangkan seperti berikut:

Reka bentuk kajian

Kaedah analisis deskriptif akan digunakan dalam kajian ini. Statistik deskriptif digunakan terutamanya apabila mengumpul maklumat tentang demografi pelajar atau sampel yang sedang dikaji untuk tujuan penerangan dan tafsiran. Jenis penyelidikan ini melibatkan analisis, tafsiran, perbandingan, mengenal pasti trend dan hubungan (Aggarwal, 2008). Ia lebih disukai kerana kaedah pengumpulan data yang menggunakan soal selidik digunakan untuk kajian ini dan membantu dalam mengumpulkan maklumat yang tepat. Kajian ini bertujuan untuk menentukan faktor sosioekonomi (pembolehubah bebas) yang mempengaruhi literasi kewangan (pembolehubah bersandar). Pendekatan kajian inferensi adalah sesuai kerana penyelidik menentukan pelbagai ciri populasi dari segi jantina, etnik, tahap pendidikan ibu bapa, pekerjaan ibu bapa, pendapatan ibu bapa dan menggambarkan kesannya terhadap literasi kewangan.

Lokasi kajian

Sampel kajian adalah terdiri daripada sekolah-sekolah menengah di Negeri Sembilan. Hal ini kerana kebanyakan kajian literasi kewangan tertumpu pada bandar-bandar besar seperti Kuala Lumpur dan Selangor.

Populasi dan sampel kajian

Menurut Saunders, Lewis dan Thornhill (2009), populasi adalah sekumpulan individu yang berkongsi ciri-ciri yang sama. Target populasi kajian ini adalah pelajar Sekolah Menengah di Negeri Sembilan. Menurut Portal Rasmi Jabatan Pendidikan Negeri Sembilan (2017), terdapat enam buah Pejabat Pendidikan Daerah (PPD) di Negeri Sembilan iaitu PPD Seremban, PPD Jempol dan Jelebu, PPD Port

Dickson, PPD Kuala Pilah, PPD Tampin dan PPD Rembau. Jumlah Sekolah Menengah di Negeri Sembilan pula adalah sebanyak 125 sekolah dan bilangan murid Sekolah Menengah adalah sebanyak 87,612 orang.

Saiz sampel ditentukan dengan menggunakan Jadual formula Krejcie & Morgan (1970) yang menyenaraikan saiz sampel yang sepadan dengan saiz populasi kajian. Ia menyatakan bahawa saiz populasi yang sama dengan 75,000 atau kurang daripada 1000000 orang, maka saiz sampel adalah sebanyak 382 orang. Teknik persampelan yang digunakan dalam kajian ini adalah persampelan rawak strata. Teknik persampelan rawak strata digunakan kerana populasi yang dikaji tidak homogen dan membahagikannya ke strata yang akan membawa kepada sampel wakil (Kothari, 2006). Responden dibahagikan kepada enam strata mengikut daerah iaitu PPD Seremban, PPD Jempol dan Jelebu, PPD Port Dickson, PPD Kuala Pilah, PPD Tampin dan PPD Rembau. Persampelan rawak mudah digunakan dalam memilih sampel dari strata yang berlainan. Menurut Cooper & Schindler (2006), persampelan kebarangkalian rawak adalah di mana setiap unit dalam populasi mempunyai peluang yang sama untuk dipilih. Ini memastikan bahawa pertimbangan demografi dan sosioekonomi diwakili dalam populasi.

Instrumen kajian

Instrumen yang digunakan dalam kajian ini adalah borang soal selidik. Hal ini kerana, Mohd Majid Konting (2005) menyatakan bahawa soal selidik yang digunakan dalam sesuatu kajian dapat meningkatkan kebenaran dan ketepatan maklum balas subjek terhadap soalan yang diberikan. Terdapat 4 bahagian dalam borang soal selidik. Bahagian A adalah mengenai demografi pelajar dan faktor keluarga. Antara soalan yang dikemukakan di Bahagian A adalah tentang jantina, umur, bangsa, tahap pendidikan tertinggi bapa, tahap pendidikan tertinggi ibu, pekerjaan bapa, pekerjaan ibu, pendapatan bulanan bapa dan pendapatan bulanan ibu. Bahagian B, Bahagian C dan Bahagian D masing-masing mewakili dimensi literasi kewangan iaitu pengetahuan kewangan, tingkah laku kewangan dan sikap kewangan. Bahagian A mengandungi 9 item dan Bahagian B, C dan D masing-masing mewakili 20 item. Jumlah item dalam borang soal selidik adalah sebanyak 69 item. Setiap item tersebut diukur dengan menggunakan Skala Likert 5-mata (Sangat setuju = 5; Setuju = 4; Agak setuju = 3; Tidak setuju = 2; Sangat tidak setuju = 1). Wiersma (2000) menyatakan bahawa Skala Likert merupakan skala dengan beberapa mata yang memberikan pengukuran skala ordinal. Oleh yang demikian, data-data yang diperolehi diukur dalam bentuk skala ordinal. Pengkaji telah menggunakan Kaedah ketakalan dalaman *Alpha Cronbach* untuk menentukan kebolehpercayaan item dalam instrumen soal selidik seperti Jadual 1 di bawah.

Jadual 1

Panduan Nilai Koefisien Alpha

Nilai Koefisien α	Interpretasi
≥ 0.9	Cemerlang
≥ 0.8	Baik
≥ 0.7	Boleh diterima
≥ 0.6	Dipersoalkan
≥ 0.5	Lemah
< 0.5	Tidak diterima

Sumber: Fahimah Ab Majid@Mukhtar, 2014

Berdasarkan jadual di atas, dapat disimpulkan bahawa soal selidik ini boleh diterima dan digunakan dengan kebolehpercayaan yang tinggi kerana hasil daripada analisis yang telah dibuat, nilai *Alpha Cronbach* bagi kesemua item dalam instrumen soal selidik adalah 0.935. Ia merupakan nilai kebolehpercayaan yang berada di tahap yang sangat tinggi.

Kaedah pengumpulan data

Kaedah soal selidik telah digunakan dalam kajian ini. Menurut Khadijah (2007), kaedah soal selidik ini selalunya digunakan bagi menjalankan kajian berbentuk tinjauan dan ini kerana responden mudah memberikan kerjasama dan mereka juga bertindak bebas dalam memilih dan memberikan pendapat serta dapat menilai mengikut kehendak soalan. Dalam kajian ini, soal selidik dibina berdasarkan objektif dan soalan kajian. Sebanyak 390 set borang soal selidik telah diedarkan kepada responden. Borang soal selidik ini diagihkan kepada pelajar-pelajar Tingkatan 2 di 13 buah sekolah menengah di Negeri Sembilan di mana 2 buah sekolah di bawah setiap PPD di Negeri Sembilan kecuali PPD Seremban diedarkan kepada 3 buah sekolah menengah kerana terdapat lebih banyak sekolah di bawah PPD Seremban berbanding dengan PPD lain. Sebanyak 386 set borang soal selidik telah diterima oleh pengkaji daripada jumlah set soal selidik yang telah dikemukakan kepada sampel kajian. Daripada jumlah tersebut, 384 set sahaja dipilih untuk dianalisis kerana sebanyak 2 set borang soal selidik tidak diisi dengan lengkap dan pengkaji tidak mengambil kira jawapan yang tidak lengkap untuk dianalisis.

Kaedah penganalisan data

Data dianalisis dengan menggunakan perisian '*Statistical Package for the Social Sciences (SPSS)*'. Ia dianalisis untuk mendapatkan kedua-dua statistik deskriptif dan juga statistik inferensi seperti Jadual 2 di bawah:

Jadual 2

Objektif Kajian dan Analisis Statistik

Objektif Kajian	Analisis Statistik
Mengkaji tahap kemahiran literasi kewangan pelajar	Kekerapan (min dan sisihan piawai)
Mengenalpasti faktor sosioekonomi yang mempengaruhi kemahiran literasi kewangan pelajar	Ujian Regresi Berganda

DAPATAN KAJIAN

Objektif 1 :Tahap kemahiran literasi kewangan pelajar sekolah menengah di Negeri Sembilan

Tahap pengetahuan kewangan

Analisis yang telah dilakukan menunjukkan bahawa pengetahuan kewangan pelajar sekolah menengah di Negeri Sembilan berada pada tahap sederhana dan ia diterangkan dalam jadual 3 di bawah.

Jadual 3

Taburan Responden Mengikut Frekuensi, Peratus, Min dan Sisihan Piawai bagi Pengetahuan Kewangan

Pernyataan	STS F (%)	TS F (%)	AS F (%)	S F (%)	SS F (%)	Min (M)	Sisihan Piawai (SP)	Tahap
Pengetahuan Kewangan						3.63	0.472	Sederhana
B1 Bajet atau belanjawan adalah perancangan kewangan	12 (3.1)	11 (2.9)	120 (31.3)	167 (43.5)	74 (19.3)	3.73	0.911	Tinggi
B2 Bajet membimbing saya berbelanja secara berhemah	5 (1.3)	23 (6.0)	76 (19.8)	160 (41.7)	120 (31.3)	3.96	0.931	Tinggi
B3 Gaji atau upah yang saya perolehi juga dikenali sebagai pendapatan	9 (2.3)	20 (5.2)	79 (20.6)	156 (40.6)	120 (31.3)	3.93	0.967	Tinggi
B4 Penetapan kadar faedah adalah mengikut jenis bank	12 (3.1)	65 (16.9)	147 (38.3)	110 (28.6)	50 (13.0)	3.32	1.002	Sederhana
B5 Peruntukan 10 peratus untuk simpanan adalah satu idea yang baik	6 (1.6)	20 (5.2)	86 (22.4)	137 (35.7)	135 (35.2)	3.98	0.962	Tinggi
B6 Faedah adalah syarat pinjaman apabila saya meminjam wang dari bank	34 (8.9)	44 (11.5)	156 (40.6)	102 (26.6)	48 (12.5)	3.22	1.089	Sederhana
B7 Wang yang telah saya gunakan juga dikenali sebagai perbelanjaan	13 (3.4)	14 (3.6)	65 (16.9)	168 (43.8)	124 (32.3)	3.98	0.972	Tinggi
B8 Bajet atau belanjawan perlu mengandungi kedua-dua pendapatan dan perbelanjaan	13 (3.4)	19 (4.9)	116 (30.2)	150 (39.1)	86 (22.1)	3.72	0.976	Tinggi
B9 Pembelian insuran adalah pelaburan yang baik	13 (3.4)	19 (4.9)	106 (27.6)	130 (33.9)	116 (30.2)	3.83	1.026	Tinggi
B10 Apabila saya meminjam wang dari bank, saya seboleh-bolehnya cuba untuk	14 (3.6)	52 (13.5)	138 (35.9)	114 (29.7)	66 (17.2)	3.43	1.039	Sederhana

mendapatkan kadar faedah yang paling rendah

B11 Meminjam wang dari bank adalah merugikan saya berbanding dengan menggunakan wang simpanan yang saya ada	25 (6.5)	45 (11.7)	95 (24.7)	122 (31.8)	97 (25.3)	3.58	1.174	Sederhana
B12 Apabila saya membeli sesuatu dengan menggunakan kad kredit bermaksud saya membelanjakan wang milik bank	58 (15.1)	46 (12.0)	96 (25.0)	112 (29.2)	72 (18.8)	3.24	1.308	Sederhana
B13 Apabila saya membeli sesuatu dengan kad debit bermaksud saya membelanjakan wang dalam akaun simpanan saya di bank	10 (2.6)	38 (9.9)	102 (26.6)	136 (35.4)	98 (25.5)	3.71	1.035	Tinggi
B14 Apabila saya menyimpan wang dalam akaun simpanan bank, maka bank akan membayar faedah kepada saya	13 (3.4)	29 (7.6)	136 (35.4)	111 (28.9)	95 (24.7)	3.64	1.04	Sederhana
B15 Apabila saya meminjam wang dari bank, kadar faedah yang dikenakan adalah lebih tinggi daripada kadar faedah yang dibayar oleh bank ke atas wang simpanan saya di bank	21 (5.5)	50 (13.0)	158 (41.1)	106 (27.6)	49 (12.8)	3.29	1.026	Sederhana
B16 Kenaikan harga barang mengurangkan kuasa beli	26 (6.8)	33 (8.6)	91 (23.7)	117 (30.5)	117 (30.5)	3.69	1.185	Tinggi
B17 Membeli barang secara berhutang akan mengurangkan kuasa beli pada masa akan datang	34 (8.9)	58 (15.1)	109 (28.4)	104 (27.1)	79 (20.6)	3.35	1.215	Sederhana
B18 Keluarga perlu mempunyai simpanan kecemasan sekurang-	9 (2.3)	15 (3.9)	77 (20.1)	137 (35.7)	146 (38.0)	4.03	0.974	Tinggi

kurangnya 3 bulan
pendapatan keluarga

B19 Kita tidak sepatutnya meminjam wang untuk melabur	21 (5.5)	34 (8.9)	115 (29.9)	110 (28.6)	104 (27.1)	3.63	1.133	Sederhana
B20 Pemilikan kad kredit meningkatkan kuasa beli seseorang	29 (7.6)	45 (11.7)	129 (33.6)	102 (26.6)	79 (20.6)	3.41	1.159	Sederhana

*1= Sangat Tidak Setuju 2= Tidak Setuju 3= Agak Setuju 4= Setuju 5= Sangat Setuju n=384

Jadual 3 di atas menunjukkan taburan responden mengikut frekuensi, peratus, min dan sisihan piawai bagi pengetahuan kewangan pelajar sekolah menengah di Negeri Sembilan. Terdapat 10 penyata item yang menunjukkan tahap pengetahuan kewangan berada pada tahap tinggi manakala 10 penyata item lagi menunjukkan tahap pengetahuan kewangan yang sederhana. Daripada kesemua 10 item yang menunjukkan tahap tinggi, penyata item “keluarga perlu mempunyai simpanan kecemasan sekurang-kurangnya 3 bulan pendapatan keluarga” merupakan pernyataan yang paling ketara dalam kalangan responden ($M = 4.03$, $SP = 0.974$). Pada masa yang sama, walaupun menunjukkan tahap tinggi, tetapi penyata item “kenaikan harga barang mengurangkan kuasa beli” hanya memberi min skor yang rendah ($M = 3.69$, $SP = 1.185$).

10 penyata item menunjukkan pengetahuan kewangan berada pada tahap sederhana. Penyata item “apabila saya menyimpan wang dalam akaun simpanan bank, maka bank akan membayar faedah kepada saya” adalah pernyataan yang mempunyai min paling tinggi pada tahap sederhana ($M = 3.64$, $SP = 1.040$). Manakala penyata item “faedah adalah syarat pinjaman apabila saya meminjam wang dari bank” merupakan pernyataan yang menunjukkan min skor yang rendah pada tahap sederhana ($M = 3.22$, $SP = 1.089$). Pada keseluruhannya, pengetahuan kewangan pelajar sekolah menengah di Negeri Sembilan berada pada tahap sederhana ($M = 3.63$, $SP = 0.472$).

Tahap tingkah laku kewangan

Selain itu, analisis yang telah dilakukan menunjukkan bahawa tingkah laku kewangan pelajar sekolah menengah di Negeri Sembilan pula berada pada tahap tinggi dan ia diterangkan dalam jadual 4 di bawah.

Jadual 4

Taburan Responden Mengikut Frekuensi, Peratus, Min dan Sisihan Piawai bagi Tingkah Laku Kewangan

Pernyataan	STS F (%)	TS F (%)	AS F (%)	S F (%)	SS F (%)	Min (M)	Sisihan Piawai (SP)	Tahap
Tingkah laku Kewangan						3.79	0.597	Tinggi
C1 Pembelian saya adalah mengikut keperluan kehidupan	13 (3.4)	4 (1.0)	63 (16.4)	146 (38.0)	158 (41.1)	4.13	0.953	Tinggi
C2 Saya membandingkan harga sebelum membeli produk yang melibatkan barang dan perkhidmatan	4 (1.0)	16 (4.2)	72 (18.8)	144 (37.5)	148 (38.5)	4.08	0.910	Tinggi
C3 Saya menjelaskan yuran PIBG sebelum tempoh berakhir	14 (3.6)	16 (4.2)	73 (19.0)	101 (26.3)	180 (46.9)	4.09	1.072	Tinggi
C4 Saya membandingkan kadar semasa pertukaran mata wang sebelum melakukan pembelian barangan import seperti buku dan majalah	15 (3.9)	28 (7.3)	123 (32.0)	145 (37.8)	73 (19.0)	3.61	1.001	Sederhana
C5 Saya merancang kewangan untuk jangka masa panjang	10 (2.6)	28 (7.3)	86 (22.4)	128 (33.3)	132 (34.4)	3.89	1.042	Tinggi
C6 Saya mengelakkan bantuan wang daripada rakan apabila terdesak	21 (5.5)	70 (18.2)	114 (29.7)	114 (29.7)	65 (16.9)	3.34	1.123	Sederhana
C7 Saya selalu membuat bajet atau belanjawan sebelum melakukan pembelian	23 (6.0)	18 (4.7)	94 (24.5)	151 (39.3)	98 (25.5)	3.74	1.077	Tinggi
C8 Saya menabung amaun yang tetap setiap bulan	10 (2.6)	45 (11.7)	90 (23.4)	143 (37.2)	96 (25.0)	3.70	1.049	Tinggi

C9 Saya mendapatkan maklumat daripada mereka yang berpengalaman sebelum membeli sesuatu	18 (4.7)	19 (4.9)	83 (21.6)	156 (40.6)	108 (28.1)	3.83	1.044	Tinggi
C10 Saya seringkali bertanya kelebihan dan kekurangan barang yang ingin dibeli	14 (3.6)	19 (4.9)	99 (25.8)	147 (38.3)	105 (27.3)	3.81	1.011	Tinggi
C11 Saya memastikan kedudukan kewangan saya mengizinkan pembelian	4 (1.0)	16 (4.2)	103 (26.8)	156 (40.6)	105 (27.3)	3.89	0.890	Tinggi
C12 Saya tidak meminjam wang daripada rakan untuk menampung keperluan harian	28 (7.3)	33 (8.6)	83 (21.6)	117 (30.5)	123 (32.0)	3.71	1.208	Tinggi
C13 Saya tidak mengutamakan jenama barang yang dibeli kerana ia mahal	48 (12.5)	41 (10.7)	118 (30.7)	98 (25.5)	79 (20.6)	3.31	1.262	Sederhana
C14 Saya mementingkan tempoh jaminan(warranty) sesuatu barang	7 (1.8)	19 (4.9)	76 (19.8)	153 (39.8)	129 (33.6)	3.98	0.948	Tinggi
C15 Saya menabung sebahagian wang saku yang diterima daripada ibu bapa pada setiap hari	17 (4.4)	30 (7.8)	71 (18.5)	119 (31.0)	147 (38.3)	3.91	1.129	Tinggi
C16 Saya merancang perbelanjaan saya	16 (4.2)	18 (4.7)	73 (19.0)	150 (39.1)	127 (33.1)	3.92	1.039	Tinggi
C17 Saya akan senaraikan barangan yang hendak dibeli terlebih dahulu sebelum berbelanja	24 (6.3)	20 (5.2)	87 (22.7)	133 (34.6)	120 (31.3)	3.79	1.127	Tinggi
C18 Saya akan membelanjakan wang mengikut senarai barang yang hendak dibeli	22 (5.7)	23 (6.0)	87 (22.7)	130 (33.9)	122 (31.8)	3.79	1.124	Tinggi
C19 Saya sentiasa menyenaraikan perbelanjaan yang dibuat dan menyemak	13 (3.4)	33 (8.6)	99 (25.8)	154 (40.1)	85 (22.1)	3.69	1.017	Tinggi

kembali untuk memperbaiki tahap pengurusan kewangan saya								
C20 Saya tidak membeli sesuatu barang secara tiba-tiba	28	42	110	123	81	3.49	1.154	Sederhana
tanpa merancang lebih awal lagi	(7.3)	(10.9)	(28.6)	(32.0)	(21.1)			

*1= Sangat Tidak Setuju 2= Tidak Setuju 3= Agak Setuju 4= Setuju 5= Sangat Setuju n=384

Jadual 4 di atas menunjukkan taburan responden mengikut frekuensi, peratus, min dan sisihan piawai bagi tingkah laku kewangan pelajar sekolah menengah di Negeri Sembilan. Terdapat 16 penyata item yang menunjukkan tingkah laku kewangan berada pada tahap tinggi manakala 4 penyata item lagi menunjukkan tingkah laku kewangan berada pada tahap sederhana. Daripada kesemua 16 item yang menunjukkan tahap tinggi, penyata item “pembelian saya adalah mengikut keperluan kehidupan” merupakan pernyataan yang paling ketara dalam kalangan responden ($M = 4.13$, $SP = 0.953$). Pada masa yang sama, walaupun menunjukkan tahap tinggi, tetapi penyata item “saya sentiasa menyenaraikan perbelanjaan yang dibuat dan menyemak kembali untuk memperbaiki tahap pengurusan kewangan saya” hanya memberi min skor yang rendah ($M = 3.69$, $SP = 1.017$).

4 penyata item menunjukkan tingkah laku kewangan berada pada tahap sederhana. Penyata item “saya membandingkan kadar semasa pertukaran mata wang sebelum melakukan pembelian barangan import seperti buku dan majalah” adalah pernyataan yang mempunyai min skor yang tinggi pada tahap sederhana ($M = 3.61$, $SP = 1.001$). Manakala penyata item “saya tidak mengutamakan jenama barang yang dibeli kerana ia mahal” merupakan pernyataan yang menunjukkan nilai min skor yang rendah pada tahap sederhana ($M = 3.31$, $SP = 1.262$). Pada keseluruhannya, tingkah laku kewangan pelajar sekolah menengah di Negeri Sembilan berada pada tahap tinggi ($M = 3.79$, $SP = 0.597$).

Tahap sikap kewangan

Dapatan kajian juga menunjukkan bahawa sikap kewangan pelajar sekolah menengah di Negeri Sembilan berada pada tahap sederhana dan ia dirumuskan dalam jadual 5 di bawah.

Jadual 5

Taburan Responden Mengikut Frekuensi, Peratus, Min dan Sisihan Piawai bagi Sikap Kewangan

Pernyataan	STS F (%)	TS F (%)	AS F (%)	S F (%)	SS F (%)	Min (M)	Sisihan Piawai (SP)	Tahap
Sikap Kewangan						3.56	0.409	Sederhana
D1 Wang adalah untuk dibelanjakan	86 (22.4)	114 (29.7)	112 (29.2)	47 (12.2)	25 (6.5)	2.51	1.156	Sederhana
D2 Saya lebih mementingkan keperluan masa kini dan bukan masa depan	53 (13.8)	80 (20.8)	94 (24.5)	94 (24.5)	63 (16.4)	3.09	1.288	Sederhana

D3 Saya lebih berpuas hati apabila wang dibelanjakan	24 (6.3)	78 (20.3)	127 (33.1)	101 (26.3)	54 (14.1)	3.22	1.111	Sederhana
D4 Saya tidak suka berhutang	29 (7.6)	13 (3.4)	59 (15.4)	109 (28.4)	174 (45.3)	4.01	1.194	Tinggi
D5 Saya mementingkan sikap berjimat cermat semasa membeli barang	10 (2.6)	20 (5.2)	61 (15.9)	149 (38.8)	144 (37.5)	4.03	0.989	Tinggi
D6 Saya lebih berminat untuk membeli barangan terpakai daripada barangan baru kerana barangan terpakai lebih murah	42 (10.9)	94 (24.5)	112 (29.2)	93 (24.2)	43 (11.2)	3.00	1.173	Sederhana
D7 Saya lebih suka meminjam wang daripada bank dan bukan daripada individu	54 (14.1)	81 (21.1)	106 (27.6)	86 (22.4)	57 (14.8)	3.03	1.263	Sederhana
D8 Saya menunggu sehingga promosi jualan murah sebelum membeli sesuatu barang	20 (5.2)	40 (10.4)	126 (32.8)	114 (29.7)	84 (21.9)	3.53	1.100	Sederhana
D9 Saya sudah ada matlamat kewangan untuk jangka masa panjang iaitu apabila saya dewasa nanti	10 (2.6)	27 (7.0)	105 (27.3)	127 (33.1)	115 (29.9)	3.81	1.027	Tinggi
D10 Saya tidak akan mengharapkan wang saku daripada ibu bapa jika ibu bapa menghadapi kekangan kewangan	11 (2.9)	28 (7.3)	98 (25.5)	117 (30.5)	130 (33.9)	3.85	1.060	Tinggi
D11 Saya tidak mahu membebankan ibu bapa sepenuhnya pada masa depan	9 (2.3)	9 (2.3)	58 (15.1)	122 (31.8)	186 (48.4)	4.22	0.946	Tinggi
D12 Wang amat penting untuk kehidupan	10 (2.6)	19 (4.9)	61 (15.9)	125 (32.6)	169 (44.0)	4.10	1.011	Tinggi
D13 Saya akan menangguhkan pembelian jika saya tidak dapat menabung pada bulan tersebut	22 (5.7)	30 (7.8)	119 (31.0)	122 (31.8)	91 (23.7)	3.59	1.103	Sederhana

D14 Saya sanggup menerima wang saku yang berkurangan daripada ibu bapa jika mereka menghadapi masalah kewangan	13 (3.4)	25 (6.5)	91 (23.7)	122 (31.8)	133 (34.6)	3.88	1.066	Tinggi
D15 Saya akan berbincang dengan ibu bapa ketika menghadapi masalah kewangan	15 (3.9)	24 (6.3)	79 (20.6)	151 (39.3)	115 (29.9)	3.85	1.043	Tinggi
D16 Saya akan memastikan segala perbelanjaan saya adalah mengikuti bajet saya	17 (4.4)	19 (4.9)	79 (20.6)	162 (42.2)	107 (27.9)	3.84	1.029	Tinggi
D17 Saya rasa berhutang bukanlah satu jalan yang baik untuk menyelesaikan masalah dalam kewangan	15 (3.9)	24 (6.3)	77 (20.1)	125 (32.6)	143 (37.2)	3.93	1.083	Tinggi
D18 Saya yakin bahawa cara saya menguruskan kewangan akan memberi kesan kepada masa depan saya	5 (1.3)	25 (6.5)	75 (19.5)	134 (34.9)	145 (37.8)	4.01	0.976	Tinggi
D19 Amalan menyimpan wang adalah sesuatu yang sukar dilakukan bagi keluarga saya	58 (15.1)	85 (22.1)	87 (22.7)	77 (20.1)	77 (20.1)	3.08	1.352	Sederhana
D20 Setelah membuat keputusan tentang kewangan, saya sentiasa risau tentang keputusan yang telah dibuat	80 (20.8)	105 (27.3)	111 (28.9)	58 (15.1)	30 (7.8)	2.62	1.195	Sederhana

*1= Sangat Tidak Setuju 2= Tidak Setuju 3= Agak Setuju 4= Setuju 5= Sangat Setuju n=384

Jadual 5 di atas menunjukkan taburan responden mengikut frekuensi, peratus, min dan sisihan piawai bagi sikap kewangan pelajar sekolah menengah di Negeri Sembilan. Sebelum menganalisis data, pengkaji telah memastikan bahawa skor yang diperolehi oleh penyata-penyata item yang berbentuk pernyataan yang negatif telah disongsangkan. Antara penyata-penyata item yang berbentuk pernyataan negatif adalah seperti “wang adalah untuk dibelanjakan”, “saya lebih mementingkan keperluan masa kini dan bukan masa depan”, “saya lebih berpuas hati apabila wang dibelanjakan”, “amalan menyimpan wang adalah sesuatu yang sukar dilakukan bagi keluarga saya” dan “setelah membuat keputusan tentang kewangan, saya sentiasa risau tentang keputusan yang telah dibuat itu”.

Terdapat 11 penyata item yang menunjukkan sikap kewangan berada pada tahap tinggi manakala 9 penyata item lagi menunjukkan sikap kewangan berada pada tahap sederhana. Daripada kesemua 11 item yang menunjukkan tahap tinggi, penyata item “saya tidak mahu membebankan ibu bapa sepenuhnya pada masa depan” merupakan pernyataan yang paling ketara dalam kalangan responden ($M = 4.22$, $SP = 0.946$). Pada masa yang sama, walaupun menunjukkan tahap tinggi, tetapi penyata item “saya sudah ada matlamat kewangan untuk jangka masa panjang iaitu apabila saya dewasa nanti” mempunyai min skor yang rendah ($M = 3.81$, $SP = 1.027$).

Daripada 9 penyata item yang menunjukkan sikap kewangan berada pada tahap sederhana, penyata item “saya akan menanggungkan pembelian jika saya tidak dapat menabung pada bulan tersebut” adalah pernyataan yang mempunyai min skor yang tinggi pada tahap sederhana ($M = 3.59$, $SP = 1.103$). Manakala penyata item “wang adalah untuk dibelanjakan” merupakan pernyataan yang mempunyai min skor yang rendah pada tahap sederhana ($M = 2.51$, $SP = 1.156$). Secara keseluruhannya, sikap kewangan pelajar sekolah menengah di Negeri Sembilan berada pada tahap sederhana ($M = 3.56$, $SP = 0.409$).

Tahap literasi kewangan

Kesimpulannya, kemahiran literasi kewangan pelajar sekolah menengah di Negeri Sembilan berada pada tahap sederhana ($M = 3.66$, $SP = 0.419$). Ia ditunjukkan dalam jadual 6 di bawah.

Jadual 6

Purata min dan sisihan piawai bagi kemahiran literasi kewangan

Literasi kewangan	Min	Sisihan piawai	Tahap
Pengetahuan kewangan	3.63	0.472	Sederhana
Tingkah laku kewangan	3.79	0.597	Tinggi
Sikap kewangan	3.56	0.409	Sederhana
Purata	3.66	0.419	Sederhana

Jadual 6 menunjukkan purata min dan sisihan piawai bagi kemahiran literasi kewangan pelajar sekolah menengah di Negeri Sembilan. Pengetahuan kewangan dan sikap kewangan pelajar berada pada tahap sederhana. Manakala, tingkah laku kewangan pelajar pula berada pada tahap tinggi. Namun, secara keseluruhannya, kemahiran literasi kewangan pelajar berada pada tahap sederhana.

Objektif 2: Faktor sosioekonomi yang mempengaruhi kemahiran literasi kewangan pelajar sekolah menengah di Negeri Sembilan

Ia diterangkan dalam Jadual 7 di bawah.

Jadual 7

Keputusan Ujian Regresi Berganda

Model	Koefisyen	Nilai t	Nilai p	Statistik Kolineariti VIF	R ² terselaras	Durbin Watson	Nilai F	Sig.
(Malar)	3.578	77.499	.000		.081	1.528	4.734	.000
Jantina	-.041	-.942	.347	1.080				
Cina	-.198	-3.388	.001	1.261				
India dan lain-lain	.041	.865	.388	1.272				
Pendidikan bapa	.087	1.454	.147	1.902				
Pendidikan ibu	.021	.328	.743	2.091				
Pekerjaan bapa	.106	2.084	.038	1.422				
Pekerjaan ibu	.060	1.076	.283	1.784				
Pendapatan bapa	.059	1.009	.314	1.815				
Pendapatan ibu	-.127	-1.761	.079	1.890				

*signifikan pada aras $p < .05$

Jadual 7 menunjukkan dapatan analisis regresi berganda untuk mengenal pasti pengaruh jantina, bangsa Cina, bangsa India dan lain-lain, tahap pendidikan bapa, tahap pendidikan ibu, pekerjaan bapa, pekerjaan ibu, pendapatan bapa dan pendapatan ibu terhadap kemahiran literasi kewangan. Nilai R² terselaras adalah 0.081 dan ini bermakna, pembolehubah-pembolehubah tidak bersandar hanya menerangkan 8.1% daripada variasi dalam pembolehubah bersandar iaitu literasi kewangan. Nilai ini adalah sangat rendah dan ini menunjukkan bahawa masih terdapat pembolehubah-pembolehubah tidak bersandar yang lain yang tidak dimasukkan dalam model. Nilai F adalah 4.73 dan nilai p (0.000) untuk statistik F adalah kurang daripada 0.05. Ini bermakna, sekurang-kurangnya satu daripada pembolehubah tidak bersandar adalah peramal signifikan terhadap pembolehubah bersandar (literasi kewangan). Nilai Durbin-Watson adalah 1.528 di mana nilai ini terletak antara 1.5 dan 2.5. Oleh itu, data tidak auto-korelasi (Mukhtar Ali, 2012). Oleh sebab skor VIF adalah kurang daripada 3, maka multikolineariti adalah tidak menjadi satu masalah lagi (Sheridan J.C. & Lyndall G.S., 2001). Keputusan menunjukkan bahawa nilai koefisyen terletak antara -2 hingga 2. Ini menunjukkan bahawa set data tidak mengandungi nilai ekstrim (Sheridan J.C. & Lyndall G.S., 2001). Data adalah data bertaburan normal.

Lajur nilai p menunjukkan bahawa pembolehubah-pembolehubah bangsa Cina dan pekerjaan bapa adalah signifikan kerana nilai p bagi pembolehubah-pembolehubah tersebut adalah lebih kecil daripada aras signifikan yang ditetapkan oleh pengkaji iaitu 0.05. Ini bermakna, faktor bangsa (Cina) dan faktor pekerjaan bapa mempengaruhi kemahiran literasi kewangan pelajar sekolah menengah. Manakala,

pemboleubah-pemboleubah lain iaitu jantina, bangsa India dan lain-lain, tahap pendidikan bapa, tahap pendidikan ibu, pekerjaan ibu, pendapatan bapa dan pendapatan ibu adalah tidak signifikan kerana nilai p bagi pemboleubah-pemboleubah tersebut adalah lebih besar daripada aras signifikan yang ditetapkan oleh pengkaji iaitu 0.05, maka, faktor-faktor tersebut tidak mempengaruhi kemahiran literasi kewangan pelajar sekolah menengah.

PERBINCANGAN

Tahap literasi kewangan pelajar

Hasil kajian menunjukkan bahawa tahap kemahiran literasi kewangan pelajar berada pada tahap sederhana. Namun, analisis secara terperinci menunjukkan bahawa tingkah laku kewangan para pelajar berada pada tahap tinggi manakala pengetahuan kewangan dan juga sikap kewangan pelajar sekolah menengah berada pada tahap sederhana.

Dapatan ini selaras dengan kesimpulan yang dibuat oleh Rubayah Yakob, et. al., (2015) di mana hasil kajian beliau menunjukkan bahawa tahap literasi kewangan pelajar di Universiti Kebangsaan Malaysia berada di tahap sederhana iaitu seramai 77.3% daripada jumlah responden. Hasil kajiannya juga menunjukkan bahawa min bagi pengetahuan kewangan dan sikap kewangan berada pada tahap yang agak baik berbanding pengalaman kewangan dan keputusan ini adalah bercanggah dengan kajian ini kerana didapati bahawa min bagi tingkah laku kewangan dan pengetahuan kewangan adalah agak baik berbanding dengan sikap kewangan para pelajar.

Dapatan kajian ini juga bertentangan dengan penemuan Sabri dan MacDonald (2010) dan Mohd Samsuri, Ilyani, Siti, Nur Afizah & Azmi (2017) yang mengkaji literasi kewangan di Malaysia. Menurut Sabri dan MacDonald (2010), literasi kewangan dalam kalangan pelajar kolej berada di tahap rendah dan Mohd Samsuri, Ilyani, Siti, Nur Afizah & Azmi (2017) menyatakan bahawa pelajar sekolah menengah tidak mempunyai literasi kewangan di mana mereka hanya mendapat skor sebanyak 50.01 sedangkan skor min yang ditetapkan bagi tahap lulus adalah 70 ke atas. Ini mungkin kerana kajian ini hanya melibatkan pelajar daripada 4 buah sekolah dari kawasan pedalaman negeri Pahang yang kurang terdedah kepada literasi kewangan.

Kesimpulannya, responden dalam kajian ini mempunyai tahap literasi kewangan yang sederhana. Penemuan ini selaras dengan kajian awal mengenai literasi kewangan. Ini menunjukkan bahawa di Negeri Sembilan, pelajar yang telah melalui pendidikan sekolah rendah dan sekolah menengah masih sederhana dalam memiliki pengetahuan dan sikap tentang konsep kewangan asas. Tambahan pula, tahap tingkah laku kewangan pelajar adalah tinggi di sekolah menengah Negeri Sembilan. Ini bermakna, kebanyakan pelajar menyedari bahawa amalan menyimpan atau menabung wang, amalan berbelanja dan amalan membuat bajet sebelum berbelanja adalah penting dalam menguruskan wang. Namun, pengetahuan kewangan dan sikap kewangan masih di tahap sederhana berbanding dengan tingkah laku kewangan.

Pengaruh faktor sosioekonomi terhadap literasi kewangan

Terdapat 9 faktor yang dianalisis untuk menentukan sama ada ia mempunyai kesan ke atas literasi kewangan responden. Ia dianalisis berdasarkan maklumat yang diberikan oleh responden iaitu faktor jantina, bangsa, tahap pendidikan bapa dan ibu, pekerjaan bapa dan ibu serta pendapatan bapa dan ibu. Hasil analisis menunjukkan bahawa faktor bangsa (Cina) dan pekerjaan bapa mempunyai kesan ke atas literasi kewangan pelajar sekolah menengah. Faktor-faktor sosioekonomi yang lain seperti jantina, bangsa India dan lain-lain, tahap pendidikan bapa dan ibu, pekerjaan ibu serta pendapatan bapa dan ibu adalah tidak mempengaruhi literasi kewangan responden.

Hasil kajian menunjukkan bahawa nilai koefisien untuk responden bangsa Cina adalah negatif berbanding dengan responden kategori rujukan iaitu bangsa Melayu. Ini mungkin kerana, majoriti daripada responden Cina dalam kajian ini menyatakan bahawa bapa dan ibu mereka berpendidikan rendah (74.3%). Ini mungkin menyebabkan mereka kurang terdedah kepada literasi kewangan. Dapatan kajian ini bercanggah dengan keputusan yang dibuat oleh Rubayah Yakob, et. al., (2015) di mana faktor bangsa tidak mempengaruhi literasi kewangan pelajar di universiti.

Faktor sosioekonomi iaitu pekerjaan bapa juga menunjukkan bahawa ia adalah signifikan dan mempengaruhi kemahiran literasi kewangan dalam kalangan pelajar. Hasil kajian ini adalah selaras dengan OECD (2015) yang menyatakan bahawa faktor pekerjaan ibu bapa merupakan faktor yang paling banyak mempengaruhi literasi kewangan murid di mana ibu bapa yang bekerja dalam bidang kewangan mempunyai pengaruh yang kuat terhadap literasi kewangan berbanding dengan pekerjaan lain yang bukan bidang kewangan. Dapatan kajian ini juga bertentangan dengan hasil kajian yang dijalankan oleh Rubayah Yakob, et. al. (2015), Potrich, et.al. (2014) dan Jinsoo Hahn, et. al. (2014) di mana dalam kajian mereka didapati bahawa pekerjaan bapa tidak mempengaruhi literasi kewangan dalam kalangan pelajar.

Faktor-faktor lain yang tidak signifikan atau tidak mempengaruhi literasi kewangan dalam kajian ini adalah faktor jantina, tahap pendidikan bapa dan ibu, pekerjaan ibu serta pendapatan bapa dan ibu. Dapatan ini sama dengan Rubayah Yakob, et. al. (2015) di mana dalam kajiannya jantina, tahap pendidikan bapa dan ibu, pekerjaan ibu serta pendapatan bapa dan ibu tidak mempengaruhi literasi kewangan pelajar universiti. Namun, penemuan ini bercanggah dengan dapatan Potrich, et.al. (2014) dan Jinsoo Hahn, Kyungho Jang & Hyung Joon (2014). Potrich, et.al. (2014) menyatakan bahawa faktor jantina, tahap pendidikan ibu serta pendapatan bapa dan ibu mempengaruhi literasi kewangan. Jinsoo Hahn, et. al., (2014) menyatakan bahawa faktor jantina dan tahap pendidikan ibu bapa mempengaruhi kemahiran literasi kewangan pelajar manakala pekerjaan ibu bapa dan pendapatan keluarga adalah tidak signifikan dan ia tidak mempengaruhi literasi kewangan dalam kalangan pelajar sekolah menengah di Korea.

Kesimpulannya, hasil kajian ini adalah konsisten dengan kajian-kajian terdahulu kerana terdapat hasil kajian yang selaras dengan kajian ini. Namun, faktor-faktor lain seperti jantina, bangsa India dan lain-lain, tahap pendidikan bapa dan ibu, pekerjaan ibu serta pendapatan bapa dan ibu adalah tidak mempengaruhi literasi kewangan pelajar sekolah menengah. Dapatan ini adalah tidak konsisten dengan kajian-kajian lepas di mana kebanyakan kajian lalu menunjukkan bahawa faktor jantina, tahap pendidikan bapa dan ibu serta pendapatan bapa dan ibu mempengaruhi literasi kewangan dalam kalangan pelajar sekolah dan institusi pengajian tinggi.

RUMUSAN

Secara keseluruhannya, kajian ini dapat memperluaskan pemahaman tentang tahap literasi kewangan dan pengaruh faktor sosioekonomi ke atas literasi kewangan pelajar. Hasil kajian menunjukkan bahawa tahap literasi kewangan pelajar sekolah menengah di Negeri Sembilan berada pada tahap sederhana. Terdapat dua faktor penting yang mempengaruhi literasi kewangan pelajar sekolah menengah iaitu faktor bangsa dan pekerjaan bapa. Dengan ini dapat dikenal pasti bahawa pengetahuan kewangan dan sikap kewangan berada di tahap sederhana. Oleh itu, pelajar sekolah perlu menerima lebih banyak pendidikan kewangan di sekolah atau di rumah kerana dengan pengetahuan kewangan, mereka dapat membuat keputusan kewangan yang bijak pada masa hadapan. Hal ini membantu pelajar sekolah menengah untuk menjadi pengguna yang lebih baik dalam pasaran yang semakin kompleks pada hari ini. Keupayaan untuk membuat keputusan kewangan akan memberi kesan kepada mereka dalam jangka masa panjang.

RUJUKAN

- A.F.C. Mendes. (2013). Financial Literacy of College Students. Study Case: Students of the University of Porto. Dissertation of Master in Finance. University of Porto.
- Aggarwal Y. P. (2008). The Science of Educational Research—A Source Book. Nirmal Book Agency, Kurukshetra: Nirmal Book Agency.
- Ali, S. (2013). Financial Literacy in Malaysia: Issues and Status Update.
- Atkinson, A. and Messy, F-A. (2012). Measuring Financial Literacy: Results of The OECD/International Network on Financial Education (INFE) Pilot Study. OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions. 15, OECD Publishing.
- Bandura, A. (1977). Social Learning Theory. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Bank Negara Malaysia Annual Report 2016: The Ratio of Household Debt to Gross Domestic Product. <http://bnm.gov.my>
- Berita Harian. (2016). 753,058 Peminjam Tidak Pernah Bayar Balik Pinjaman PTPTN, 13 November.
- Berita Harian (2017). 85,338 Individu Diisytiharkan Muflis Sejak 5 Tahun Lalu. 6 April.
- Cooper, D. R. & Schindler, P.S. (2006). Business Research Methods, 9th Edition. New York.
- Deacon, R. E., & Firebaugh, F. M. (1981). Family Resource Management Principles and Applications. Boston: Allyn and Bacon.
- Hahn, J., Jang, K., & Park, H.J. (2014). Financial Literacy of Korean High School Students.
- Jorgensen, B. L. (2007). Financial Literacy of College Students: Parental and Peer Influences. Master's thesis. Virginia Polytechnic Institute and State University, Blacksburg, Virginia.
- Khadijah Rohani Mohd Yunus. (2007). Psikologi Pendidikan. Kuala Lumpur: Open Universiti Malaysia (OUM).
- Kothari, C.R., (2006). Research Methodology: Methods and techniques. 1st Edition. New Age International Publishers.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size For Research Activities. Educational & Psychological Measurement. 30: 607-610.
- Lusardi, A., Mitchell, O. & Curto, V. (2009). Financial Literacy among The Young. Journal of Consumer Affairs, Summer, 358 – 380.
- Lusardi, A., & Mitchell, O. S. (2011). Financial Literacy and Retirement Planning in The United States. Journal of Pension Economics and Finance, 10(4), 509-525.

- Md Hafizi Ahsan. (2013). Financial Literacy Research on Undergraduate Students in Malaysia: Current Literature and Research Opportunities. *International Journal of Education and Research*, 1(11), 1-12.
- Mohamad Fazli Sabri. (2002). Sosialisasi dan Tingkahlaku Kewangan Remaja. Tesis Sarjana. Universiti Putra Malaysia.
- Mohd Mahyuddin. (2004). Persepsi Mahasiswa Terhadap Pengurusan Kewangan. Kajian Kes Di Kalangan Mahasiswa Tahun 3 dan 4 Sarjana Muda Sains serta Pendidikan. Laporan Projek Sarjana Muda. Universiti Teknologi Malaysia.
- Mohd Majid Konting (2004). Kaedah Penyelidikan Pendidikan. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa Dan Pustaka.
- Mohd Samsuri Ghazali, Ilyani Azer, Siti Aisyah Mohamad, Nur Afizah Muhamad Arifin & Azmi Mat. (2017). Personal Financial Literacy among High School Students in Raub Pahang, Malaysia. *Journal of Engineering and Applied Sciences*, 12 (7): 1830-1834.
- Mukhtar, Ali. (2012). Durbin-Watson and Generalized Durbin-Watson Tests for Autocorrelations and Randomness. *Journal of Business & Economic Statistics*, 5(2): 195-203.
- Nor Afizah. (2007). Pengurusan Kewangan Mahasiswa. Tinjauan Terhadap Pelajar Tahun 1 dan 2 Sarjana Muda Sains serta Pendidikan. Laporan Projek Sarjana Muda. Universiti Teknologi Malaysia.
- Nor Fariha Aniza., Mohamad Zuber. & Wan Muhd Faizudin. (2015). Projek Keusahawanan dan Hubungan dengan Literasi Kewangan Pelajar Universiti Kebangsaan Malaysia. *Jurnal Pendidikan. Universiti Kebangsaan Malaysia*.
- Nurul 'Alyaa Adillah., Mohamad Fazli Sabri., Ahmad Hariza., Husniyah., dan Mohd Amim. (2015). Literalisasi, Sosialisasi, Tingkah laku Dan Kompetensi Kewangan Dalam Kalangan Kanak-Kanak. *Jurnal Pengguna Malaysia. Universiti Putra Malaysia*.
- OECD (2015). *Students and Money: Financial Literacy skills for the 21st century*, Volume vi.
- Potrich, A. C. G., Vieira. & K. M., Kirch, G. (2015). Determinants of Financial Literacy: Analysis of The Influence of Socioeconomic and Demographic Variables, 26(69): 362-377.
- Rubayah Yakob, Hawati Janor & Nur Ain Khamis (2015). Tahap Literasi kewangan dalam Kalangan Pelajar Universiti Awam: Kajian di Universiti Kebangsaan Malaysia. *Jurnal Personalialia Pelajar*, 18(1): 75-88.
- Sabri, M. F., MacDonald, M., Masud, J., Paim, L., Hira, T. K., & Othman, M. A. (2008). Financial Behavior and Problems among College Students in Malaysia: Research And Education Implication. *Consumer Interests Annual*, 54(5).
- Saunders, M., Lewis, P. & Thornhill, A. (2009). *Research Methods for Business Students*, 5th ed., Harlow, Pearson Education.

- Shaari, N. A, Abu Hasan, N., Moona, R. K. & Ahmad Jafri, M. 2013. Financial Literacy: A Study among University Students. *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business*, 5: 279-299.
- Shariffah (2011). Literasi Kewangan Belia. *Jurnal Ekonomi*. Buletin Institut Penyelidikan Pembangunan Belia Malaysia.
- Sheridan, J.C. & Lyndall, G.S., 2001. *SPSS: Analysis Without Anguish*. Version 10.0 For Windows. Australia: John Wiley & Sons Australia. 266 P.
- Wiersma, W. (2000). *Research Methods in Education: An Introduction*. 7th Edition. Boston: Allyn & Bacon.